

Εισαγωγή

Το ζήτημα με το οποίο ασχολείται αυτή η μελέτη είναι οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις του τραπεζικού κλάδου που θα προκύψουν από την συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Στην δημόσια συζήτηση που διεξάγεται σχετικά με το ζήτημα, αφενός μεν διατυπώνονται ανησυχίες ως προς το ενδεχόμενο συρρίκνωσης του αριθμού των απασχολουμένων στον κλάδο, αφετέρου δε, επαναβεβαιώνεται διαρκώς η αναγκαιότητα προσαρμογής των εργασιακών σχέσεων στο νέο μακροοικονομικό περιβάλλον που δημιουργεί η ΟΝΕ. Εντούτοις, μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί λιγότερες αναλύσεις που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην διαμόρφωση μιας ακριβέστερης απάντησης στα παραπάνω ερωτήματα. Σημαντική συμβολή στην κατεύθυνση αυτή αποτελεί η πρόσφατη μελέτη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών με τίτλο "Διαρθρωτικές Μεταβολές και Απασχόληση στις Τράπεζες" (Ιανουάριος 1999).

Με αφετηρία τα παραπάνω, ο στόχος αυτής της μελέτης είναι να αναζητήσει απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Αν η προσαρμογή του τραπεζικού κλάδου της Ελλάδας στις απαιτήσεις του ανταγωνισμού όπως αυτές διαμορφώνονται στα πλαίσια της ΟΝΕ, θα δημιουργήσει συνθήκες που ευνοούν την μείωση της απασχόλησης.
2. Εάν όντως πρόκειται να απειληθεί η απασχόληση εξαιτίας της προσαρμογής, κάτω από ποιες προϋποθέσεις η συμμετοχή στην ΟΝΕ θα μπορούσε να επιτρέψει την αύξηση ή έστω την διατήρηση της τραπεζικής απασχόλησης.
3. Ποιες είναι οι επερχόμενες αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο των τραπεζών στα πλαίσια της ΟΝΕ.

Η μελέτη αυτή, που πραγματοποιήθηκε από τον Ιούνιο 1998 μέχρι τον Μάρτιο 1999, έφθασε σε ένα καταρχήν συμπέρασμα και εντόπισε ορισμένα ζητήματα τα οποία τίθενται για εκτενέστερη και σε μεγαλύτερο βάθος μελέτη του θέματος. Επομένως, τα όρια της μελέτης ορίζουν και το σημείο εκκίνησης για μια εκτενέστερη μελέτη και παραπέρα εμπάθυνση στο αντικείμενο της έρευνας. Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνευθούν ως προσδιορισμοί *τάξης μεγέθους* των φαινομένων και ως αποτελέσματα που δείχνουν την φορά κατά την οποία θα μεταβληθεί η κατάσταση στον κλάδο.

Σε ότι αφορά την επιλογή της μεθόδου, χρησιμοποιήθηκαν

- πρώτον, η έρευνα γραφείου, η οποία στηρίχθηκε στην βιβλιογραφία και στην ποσοτική ανάλυση των στατιστικών στοιχείων του τραπεζικού κλάδου, και
- δεύτερον, η έρευνα με ερωτηματολόγιο το οποίο συμπλήρωσαν στελέχη του τραπεζικού κλάδου.

Η μελέτη αναπτύσσεται στα εξής μέρη:

- Καταρχήν, πραγματεύεται τις εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανιχνεύει τους προσδιοριστικούς παράγοντες αυτών των εξελίξεων. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται (α) στην επιτάχυνση που προκαλεί η ΟΝΕ στον μετασχηματισμό του τραπεζικού κλάδου, (β) στις κινητήριες δυνάμεις των διαρθρωτικών αλλαγών του τραπεζικού τομέα, (γ) στην εξέλιξη του όγκου της απασχόλησης και στους παράγοντες που την καθορίζουν. Η περιγραφή των διαρθρωτικών αλλαγών του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου περιορίστηκε στον βαθμό εκείνο που είναι αναγκαίος για την ανάλυση των καθοριστικών παραγόντων της απασχόλησης. Εκτενέστερη περιγραφή των διαρθρωτικών αλλαγών στις τράπεζες και των καθοριστικών παραγόντων τους, περιέχονται σε άλλες μελέτες, έτσι ώστε οι εκτενείς αναφορές σε αυτές να μην κρίνονται αναγκαίες.
- Στην συνέχεια εξετάζονται οι απόψεις των στελεχών του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα, σχετικά με τις επερχόμενες αλλαγές και τις αναγκαίες προσαρμογές στην απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις εξαιτίας της ΟΝΕ, με βάση τις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο.
- Τέλος, επιχειρείται μια εκτίμηση των προοπτικών της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων στον τραπεζικό κλάδο της Ελλάδας. Γίνεται μια επισκόπηση των εξελίξεων στην ΕΕ σχετικά με τον ρόλο της οικονομικής πολιτικής, εξετάζονται εν συντομία οι δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας να ακολουθήσει μια πορεία ταχείας οικονομικής μεγέθυνσης εντός της ΟΝΕ, και γίνονται εκτιμήσεις για την εξέλιξη των προσδιοριστικών παραγόντων της απασχόλησης καθώς και για τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις.

Η μελέτη καταλήγει με τη διατύπωση καταρχήν συμπερασμάτων, τα οποία τίθενται ως το σημείο εκκίνησης μιας εκτενέστερης έρευνας. Η διεξαγωγή της θα μπορούσε, αίροντας αμφισβητήσεις και ερωτήματα, να αποτελέσει ένα σταθερό σημείο κοινωνικής διαπραγμάτευσης με τελικό αποτέλεσμα την επίτευξη μιας κοινωνικά δίκαιης και οικονομικά αποτελεσματικής συμφωνίας για τον επιμερισμό του βάρους που κατά τα φαινόμενα θα προκύψει από την συμμετοχή της χώρας στην ΟΝΕ.